

21 SEP. 2006

BESLUITMOTIVERING

- bijlage bij besluit op voorstel tot aanwijzing als beschermd monument als bedoeld in artikel 3, zesde lid, van de Monumentenwet 1988 -

betreffende

Complex:

historische buitenplaats	: Vilsteren
gemeente	: Ommen
plaats	: Vilsteren
straat en huisnummer	: Vilsterseweg 16
monumentnummer	: 508586 (complexnummer)

VERZOEKER

De aanwijzing gebeurt op voorstel van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

AANWIJZINGSBELEID

Het voorstel tot aanwijzing vindt plaats in het kader van de zgn. "Verfijningsoperatie historische buitenplaatsen", die tot doel heeft de buitenplaats als eenheid te beschermen dan wel de bestaande bescherming in dit opzicht te verbeteren.

HOREN VAN BELANGHEBBENDEN

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 3, vierde lid, van de Monumentenwet 1988, heeft de gemeente Ommen belanghebbenden op de hoogte gesteld van het beschermingsverzoek en hen in de gelegenheid gesteld zich te doen horen. De hoorzitting is gehouden op 30 januari 2006.

Van bezwaar is niet gebleken.

ADVIES GEMEENTE

Het College van burgemeester en wethouders van de gemeente Ommen heeft bij brief d.d. 30 maart 2006 geadviseerd positief te beslissen inzake het verzoek tot bescherming als rijksmonument. Wel is het College van mening dat ten aanzien van perceel 7267 geen sprake meer is van een herkenbare aanleg die met het landgoed in verband is te brengen. Verzocht wordt dit perceel buiten het te beschermen gebied te laten.

ADVIES GEDEPUTEERDE STATEN

Gedeputeerde staten van de provincie Overijssel hebben bij brief d.d. 28 september 2005 geadviseerd positief te beslissen inzake het verzoek tot bescherming als rijksmonument. Zij vinden de omschrijvingen van de molen en de boerderijen Borrink en Groothof zeer summier; een aanvulling op de bestaande omschrijvingen wordt aanbevolen. Ook wordt geconstateerd dat de percelen gelegen ten westen van de bebouwde kom niet binnen de grenzen van de historische buitenplaats zijn opgenomen, waardoor de noodzakelijke bescherming van dit gebied, dat voor de belevingswaarde van de historische buitenplaats van direct belang, is geen gestalte krijgt.

ADVIES RAAD VOOR CULTUUR

De Raad voor Cultuur heeft bij brief d.d. 23 november 2005 geadviseerd positief te beslissen inzake het verzoek tot bescherming als rijksmonument.

CONCLUSIE

Aan de overwegingen van de Monumentenwet 1988 ligt onder meer ten grondslag het meer betrekken van lagere overheden bij het behoud van monumenten. In de Memorie van Toelichting wordt het grote belang gememoreerd dat in de huidige wet wordt gehecht aan de inbreng van vooral de gemeente over de aanwijzing. Hoewel op rijksniveau over het al dan niet beschermen wordt beslist, komt aan de adviezen van de lagere overheden een invloedrijke plaats toe. Slechts op zwaarwegende gronden zal de minister van die adviezen kunnen afwijken. In dit geval bestaat daartoe enige aanleiding.

De stelling van de gemeente, dat er geen sprake meer is van een herkenbare aanleg die met het landgoed in verband is te brengen, wordt niet onderschreven. Het verzoek, om dit perceel buiten de beschermde aanleg te brengen, kan dan ook niet gehonoreerd worden.

Het bewuste perceel 7267 is van oudsher in gebruik als bouw- en weiland en kent in feite nog steeds een vergelijkbaar gebruik. Aanvankelijk was er ter plaatse sprake van een groter, door opgaand geboomte omsloten open perceel, met grillige contouren. Door de bijzondere wijze waarop de gesloten randen zich om het terrein vouwden en de fraaie zichten, die op die manier bewust werden gecreëerd, vervulde dit perceel een belangrijke rol in de compositie van de parkaanleg en in de inscenering van de verschillende wandelingen over het landgoed. In de loop van de 19de eeuw werd dit open perceel door de aanleg van de Vilsterseweg horizontaal in tweeën gedeeld. Eén en ander is te zien op het kadastrale minuutplan uit 1832 (vòòr de aanleg van het tweede deel van de Vilsterseweg) en op het Bonneblad uit 1883-1923 (nà de aanleg van de weg). Het noordelijke deel werd in de loop van de 20ste eeuw bebouwd. De contouren en de omzoming van het oorspronkelijke perceel zijn echter tot op de dag van vandaag intact. Zelfs de opvallend gebogen strook hakhoutbos rond het bebouwde gedeelte aan de overzijde van de Vilsterseweg, al weergegeven in 1832, is nog aanwezig. Op het perceel, waar het hier om gaat, het perceel ten zuiden van de Vilsterseweg, is in het westelijke deel, tegen de dorpskern aan, eveneens gebouwd. De situering van de bebouwing en de schaal zijn echter van dien aard, dat er geen reden is om het verder gave perceel buiten het beschermde gebied te brengen. Anno 2006 is er ter plaatse nog steeds sprake van een open, met gras begroeid terrein, dat omsloten wordt door bos (oost) en opgaande bomen

(west en zuid: rond de kerk en langs de lanen), zoals ook al in 1832 het geval was. Het terrein gaat, net als in 1832, naadloos over in het aan de westzijde aansluitende weidegebied. Bovendien zijn er vanaf de wandeling nog steeds zichten over dit perceel. Er is dan ook geen reden het van bescherming uit te sluiten, integendeel, het terrein vervult meer dan ooit een belangrijke rol in de beleving van de parkaanleg als een samenhangende compositie. Het perceel vormt nu, door de toegenomen bebouwingsdichtheid, de enige nog resterende open verbinding tussen het zuidwestelijke en het oostelijke deel van het park van Huis Vilsteren.

Naar aanleiding van het advies van gedeputeerde staten van de provincie Overijssel wordt het volgende opgemerkt.

De molen en de boerderijen Borrink en Groothof zijn door middel van de bestaande redengevende omschrijvingen adequaat beschermd. Een aanvulling op de omschrijvingen is dan ook niet nodig.

Naar aanleiding van het advies tot uitbreiding van het beschermde terrein is contact opgenomen met de adviseur van GS, het Oversticht. Het was op basis van het advies niet duidelijk welke percelen ten westen van de bebouwde kom bedoeld werden. Perceelnummers werden niet genoemd en een kaartje was niet bijgesloten. Het bleek te gaan om een strook percelen ten westen van de bebouwde kom en ten zuiden van de Vilsterseweg, dat wil zeggen tussen de Vilsterseweg en het parkbos, dat wel binnen de bescherming was gebracht.

Naar aanleiding van het advies is nader onderzoek gedaan naar de ontwikkelingsgeschiedenis van dit deel van de aanleg. Daaruit kwam naar voren dat de vormgeving en het gebruik van de toe te voegen percelen sinds 1832 nagenoeg ongewijzigd zijn (kadastraal minuutplan en OAT 1832). Uitzondering hierop vormen de paardenweitjes direct aansluitend aan de nieuwbouwwijk, die geïsoleerd zijn geraakt van de rest van het terrein.

Het gaat om een open gebied, dat van oudsher in gebruik is als bouw-, hooi- en weiland. Langs de zuidzijde van deze percelen loopt een formele as, die van oudsher het erf Mierteveld verbindt met binnenpark van Huis Vilsteren. Dit pad ligt op de overgang van open terrein en bos. Aan de noordzijde wordt het terrein van oudsher begrensd door de opgaande bomen langs de Vilsterseweg en aan de oost- en westzijde was oorspronkelijk een met bomen beplant pad aanwezig, dat respectievelijk de erven Mierteveld en erf Graaf ontsloot. Meest opvallend echter, is de aanwezigheid van een klein boscomplex in het midden van het open terrein. Dit bos is voorzien van markante gebogen zomen en de beplanting is gevarieerd van samenstelling. Zodoende verlevendigt dit bos de zichten over het open land, vanaf de paden eromheen. Het moet dan ook gaan om een bewust in landschapsstijl aangelegd geheel uit de eerste decennia van de 19de eeuw. Een extra aanwijzing daarvoor is de aanwezigheid van een wandelpad door dit bos, dat op kaartmateriaal zowel licht slingerend, als rondgaand wordt afgebeeld. Dit pad zet zich voort aan de overzijde van de Vilsterseweg en vormt zo een onderdeel van de wandeling over het landgoed (topografische kaart 1851, Bonneblad 1883-1923 en topografische kaart 1972). Op basis van het bovenstaande kan worden geconcludeerd, dat de bewuste percelen, met uitzondering van de eerder genoemde paardenweitjes, inderdaad onderdeel zijn van de parkaanleg van Huis Vilsteren. Ze zijn dan ook alsnog binnen het beschermde gebied gebracht. Eén en ander heeft plaats gevonden in overleg met mevrouw Cremers, de eigenaresse van de buitenplaats. De kaart is overeenkomstig aangepast.

Geconcludeerd kan worden dat de in de omschrijving aangegeven waarden bescherming op grond van de Monumentenwet 1988 rechtvaardigen.

Ten aanzien van deze conclusie kan nog het volgende worden opgemerkt. Het oude aanwijzingsbesluit ten aanzien van de onderdelen met de monumentnummer 508587, 508588, 508589, 508590, en 508604 komt te vervallen, nadat onderhavig besluit onherroepelijk is geworden. Deze onderdelen maken thans deel uit van het beschermde complex van de historische buitenplaats, waarop dit besluit betrekking heeft.

14 IX 2006

=====

